Sygn. akt **XXVIII C 25376/22**

POSTANOWIENIE

Dnia **18 września 2025 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

po rozpoznaniu w dniu **18 września 2025 roku** w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **mBank spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie**

przeciwko **ŁB i MB**

o zapłatę

postanawia:

I. na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na pytanie:

czy w kontekście uznania za nieważną w całości umowy kredytu zawartej z konsumentem przez przedsiębiorcę, a to ze względu na to, że umowa ta zawierała nieuczciwe warunki, bez których nie mogła dalej obowiązywać, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz zasady skuteczności, równoważności i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi przedsiębiorca ma prawo żądać od konsumenta, poza zwrotem równowartości kapitału wypłaconego z tytułu wykonania umowy kredytu, także ustawowych odsetek za opóźnienie,

II. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na powyższe pytanie prejudycjalne.

sędzia del.

Michał Maj

UZASADNIENIE

1. **Przedmiot sporu w postępowaniu głównym i istotne okoliczności faktyczne.**
2. W dniu 24.05.2007 r. powód zawarł z pozwanymi (działającymi jako konsumenci) umowę kredytu indeksowanego do CHF, na podstawie której wypłacił pozwanym kwotę 280.791,94 PLN.
3. Pismem z dnia 8.04.2019 r. kredytobiorcy wezwali bank do zapłaty kwoty 212.313,12 PLN w terminie 14 dni tytułem zwrotu świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. W piśmie z dnia 16.04.2019 r. bank wskazał, że powyższe żądanie rozpatrzył negatywnie, ponieważ umowa kredytu jest ważna i nie zawiera nieuczciwych warunków umownych.
4. W dniu 28.06.2019 r. kredytobiorcy wnieśli przeciwko bankowi pozew, w którym zażądali zwrotu części rat kredytu wskazując, że postanowienia umowy dotyczące indeksacji kredytu kursem CHF stanowią nieuczciwe warunki umowne, po których usunięciu nie jest możliwe wykonanie umowy, a zatem jest ona nieważna. Żądanie i argumentacja kredytobiorców zostały uwzględnione przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, który w wyroku z dnia 30.07.2020 r. zasądził od banku na rzecz kredytobiorców kwotę 71.529,42 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1.05.2019 r. do dnia zapłaty tytułem równowartości rat kredytu uiszczonych przez kredytobiorców w okresie od dnia 6.07.2009 r. do dnia 5.04.2013 r., w związku z uznaniem, że umowa kredytu jest nieważna na skutek zawarcia w niej nieuczciwych warunków umownych. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7.07.2022 r. apelacja banku od wyroku Sądu Rejonowego została oddalona.
5. W dniu 1.09.2022 r. pozwanym zostało doręczone pismo, w którym powód wezwał ich do zapłaty kwoty 280.791,94 PLN w terminie miesiąca tytułem zwrotu równowartości kapitału kredytu.
6. Pismem z dnia 17.01.2024 r. pozwani złożyli powodowi oświadczenie o potrąceniu z wierzytelnością powoda wierzytelności pozwanych w kwocie 176.078,49 PLN stanowiącej równowartość rat kredytu uiszczonych w okresie od dnia 6.04.2013 r. do dnia 11.04.2019 r.
7. Pismem z dnia 5.03.2025 r. pozwani złożyli powodowi oświadczenie o potrąceniu z wierzytelnością powoda wierzytelności pozwanych w kwotach:

- 56.001,45 PLN tytułem skapitalizowanych odsetek za opóźnienie od kwoty 140.783,70 PLN za okres od dnia 2.05.2019 r. do dnia 17.01.2024 r.,

- 66.299,43 PLN tytułem równowartości rat kredytu uiszczonych w okresie od dnia 12.04.2019 r. do dnia 15.07.2022 r.,

- 8.173,90 PLN tytułem skapitalizowanych odsetek za opóźnienie od kwoty 66.299,43 PLN za okres od dnia 28.01.2024 r. do dnia 4.03.2025 r.,

8. W niniejszej sprawie bank aktualnie dochodzi od konsumentów zapłaty:

   - kwoty 157.651,62 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2.10.2022 do dnia zapłaty,

   - kwoty 19.263,39 PLN, stanowiącej równowartość skapitalizowanych odsetek za opóźnienie od kwoty 123.110,32 PLN za okres od dnia 2.10.2022 r. do dnia 23.01.2024 r.

   Bank uzasadniając swoje żądanie wskazał, że w dniu 1.09.2022 r. kredytobiorcy odebrali wezwanie do zapłaty kwoty 280.791,94 PLN tytułem zwrotu równowartości kapitału, a zatem od tej daty pozostawali w opóźnieniu z zapłatą wskazanej kwoty i wobec tego są na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. zobowiązani do zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od powyższej kwoty. W ocenie banku pierwsze oświadczenie powodów o potrąceniu było częściowo skuteczne, co spowodowało częściowe wygaśnięcie roszczenia głównego banku. Kredytobiorcy wnieśli o oddalenie powództwa banku.

9. **Właściwe przepisy prawne.**

10. **Przepisy polskie.**

11. **Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93, ze zm.), dalej: k.c.**

12. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385^1 § 1).

13. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385^1 § 2).

14. Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości (art. 405).
15. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego (art. 410 § 1).
16. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2).
17. Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.).
18. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (art. 481 § 1).
19. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy (art. 481 § 2).
20. Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie (art. 481 § 2^4).
21. **Przepisy Unii Europejskiej.**
22. **Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29 - wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288), dalej: dyrektywa 93/13.**
23. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części

będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (art. 6 ust. 1).

24. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami (art. 7 ust. 1).
25. **Uzasadnienie odesłania - co do związku pytania z rozstrzygnięciem sprawy przed sądem odsyłającym.**
26. Klauzule dotyczące indeksacji kredytu kursem CHF zawarte w umowie kredytu stanowiły nieuczciwe warunki umowne (art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13), a dalsze obowiązywanie umowy nie było możliwe po ich wyłączeniu (art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13). W rezultacie umowa jest w całości nieważna, w związku z czym wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (art. 410 § 2 k.c.), a strony mogą domagać się wzajemnego zwrotu tych świadczeń (art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c.). Każdej ze stron przysługuje samodzielne roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia wobec drugiej strony.[1] Ponadto strony mogą żądać zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wezwania do zapłaty (art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c.).
27. Mając powyższe na uwadze, roszczenie banku co do należności głównej było zasadne. Należność główna w tej kwocie została już w całości zaspokojona przez pozwanych, którzy potrącili swoją wierzytelność z wierzytelnością powoda. W związku z tym kwestia rozliczenia należności głównych przez strony nie budzi wątpliwości sądu odsyłającego i kwestii tej nie dotyczy niniejsze pytanie prejudycjalne.
28. Wątpliwości sądu odsyłającego wiążą się natomiast z roszczeniem odsetkowym powoda. Należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 455 k.c. świadczenie, którego termin spełnienia nie jest określony (a takim jest świadczenie nienależne spełnione na podstawie nieważnej umowy) powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Brak spełnienia świadczenia oznacza, że dłużnik popada w opóźnienie, a w związku z tym na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. powinien zapłacić wierzycielowi odsetki ustawowe za

[1] *Vide* uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2024 r., III CZP 25/22.

opóźnienie, chociażby wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Tym samym roszczenie odsetkowe powoda ma oparcie w wyżej wskazanych przepisach prawa krajowego i na ich podstawie pozwani powinni zapłacić powodowi odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 280.791,94 PLN od dnia 2.10.2022 r., ponieważ w dniu 1.09.2022 r. pozwanym zostało doręczone pismo, w którym powód wezwał ich do zapłaty kwoty 280.791,94 PLN w terminie miesiąca. Odsetki te należne byłyby bankowi do dni złożenia przez pozwanych kolejnych oświadczeń o potrąceniu (czyli 17.01.2024 r. i 5.03.2025 r.).

29. Niemniej jednak sąd odsyłający zastanawia się nad tym, czy przytoczone przepisy krajowe, które pozwalają bankowi na dochodzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kredytobiorców w takiej sytuacji jak niniejsza, pozostają w zgodzie z przepisami dyrektywy 93/13 z przyczyn, które zostały wskazane w dalszej części odesłania. Udzielenie przez Trybunał Sprawiedliwości odpowiedzi na niniejszej pytanie ma istotne znaczenie na rozstrzygnięcie sprawy przed sądem odsyłającym, ponieważ może ono uzasadniać oddalenie powództwa banku o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od pozwanego w oparciu o przepisy prawa unijnego.

30. **Uzasadnienie odesłania – co do istoty.**

31. Odsetki za opóźnienie stanowią sankcję cywilnoprawną za opóźnienie w wykonaniu zobowiązania pieniężnego i są one w literaturze określane jako *quasi*-odszkodowanie za opóźnienie.[2] Instytucja odsetek za opóźnienie była znana już w prawie antycznego Rzymu.[3] Odsetki za opóźnienie są uregulowane w większości nowożytnych systemów prawa, czego przykładami mogą być prawo niemieckie (§ 288 Bürgerliches Gesetzbuch), prawo francuskie (art. 1153 Code civil) i prawo włoskie (art. 1224 Codice civile).[4] Pobieranie jakichkolwiek odsetek (w tym odsetek za opóźnienie) jest prawnie zabronione jedynie w niektórych krajach, w których obowiązuje prawo islamskie, jak np. w Pakistanie.[5]

---

[2] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki cywilnoprawne, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 39, 46.
[3] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 27.
[4] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 59-60, 96.
[5] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 61-65.

32. Odsetki za opóźnienie są regulowane także w prawie unijnym, to jest w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.U. 2011, L 48, s. 1). W motywie 3 tej dyrektywy wskazano, że „opóźnienia w płatnościach mają negatywny wpływ na płynność finansową i komplikują zarządzanie finansami przedsiębiorstw. Wpływa to również na ich konkurencyjność i rentowność, gdy z powodu opóźnień w płatnościach wierzyciel zmuszony jest sięgać do zewnętrznych źródeł finansowania. Ryzyko takich negatywnych skutków znacznie wzrasta w okresach spowolnienia gospodarczego, kiedy uzyskanie dostępu do finansowania jest trudniejsze.” Natomiast w motywie 12 wskazano, że „Opóźnienia w płatnościach stanowią naruszenie postanowień umowy, które stało się korzystne finansowo dla dłużników w większości państw członkowskich z uwagi na naliczanie niskich lub zerowych odsetek za opóźnienia w płatnościach lub powolne procedury ściągania należności. Konieczna jest więc zdecydowana zmiana w kierunku kultury szybkich płatności, w ramach której wszelkie zapisy uniemożliwiające naliczanie odsetek należy zawsze uznawać za rażąco nieuczciwy warunek umowy lub praktykę, w celu odwrócenia tej tendencji i zniechęcenia do przekraczania terminów płatności.” Z kolei w motywie 33 wskazano, że „Skutki opóźnień w płatnościach mogą działać odstraszająco jedynie wtedy, gdy towarzyszą im szybkie i skuteczne dla wierzyciela procedury ściągania należności. Procedury te powinny być dostępne dla wszystkich wierzycieli prowadzących działalność gospodarczą w Unii zgodnie z zasadą niedyskryminacji ustanowioną w art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.” Celem dyrektywy jest zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, aby zapewnić właściwe funkcjonowanie rynku wewnętrznego (art. 1 ust. 1). Państwa członkowskie zapewniają, aby w transakcjach handlowych między przedsiębiorstwami wierzyciel był uprawniony do odsetek za opóźnienia w płatnościach bez konieczności przypomnienia (art. 3 ust. 1). Państwa członkowskie zapewniają, aby warunek umowy lub praktyka dotyczące daty lub terminu płatności, stopy procentowej odsetek za opóźnienia w płatnościach lub rekompensaty za koszty odzyskiwania należności uznawane były za niepodlegające wykonaniu albo stanowiły podstawę do roszczenia o odszkodowanie, jeśli są rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela (art. 7 ust. 1), a

warunek umowy lub praktykę, które wykluczają odsetki za opóźnienia w płatnościach, uznaje się za rażąco nieuczciwe (art. 7 ust. 2). W orzecznictwie opartym na przepisach tej dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że „ma ona na celu nie tylko zniechęcanie do opóźnień w płatnościach, poprzez zapobieganie sytuacjom, w których opóźnienia takie są korzystne finansowo dla dłużnika ze względu na niski poziom odsetek lub brak ich naliczenia w takiej sytuacji, ale również skuteczną ochronę wierzyciela przed takimi opóźnieniami”[6], natomiast „opóźnienia w płatnościach mają negatywny wpływ na płynność finansową tych przedsiębiorstw oraz na ich konkurencyjność i rentowność”. [7] Ponadto długie terminy płatności i opóźnienia w płatnościach „prowadzą do nieuzasadnionych kosztów po stronie tych przedsiębiorstw, mają negatywny wpływ na ich płynność finansową i komplikują zarządzanie ich finansami, a także negatywnie wpływają na ich konkurencyjność i rentowność, gdyż z powodu opóźnień w płatnościach zmuszone są one sięgać do zewnętrznych źródeł finansowania”.[8] Podobne cele miała dyrektywa 2000/35, która zmierzała „do zharmonizowania skutków opóźnień w płatnościach, by nadać im skutek odstraszający, tak by transakcje handlowe na całym obszarze rynku wewnętrznego nie doznawały przeszkód”.[9] Sąd odsyłający ma na uwadze, że przepisy powyższych dyrektyw nie dotyczą stosunków prawnych z konsumentami, a zatem nie mają zastosowania w niniejszej sprawie. Niemniej jednak sąd odsyłający uznał przytoczenie powyższych regulacji i orzeczeń za stosowne w celu podkreślenia ogólnej doniosłości i powszechności instytucji, jaką są odsetki za opóźnienie, co jest dostrzegane w prawie unijnym.

---

[6] *Vide:*
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13.09.2018 r., C-287/17, Česká pojišťovna, pkt 25-26,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20.10.2022 r., C-585/20, BFF Finance Iberia, pkt 36,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20.10.2022 r., C-406/21, A, pkt 51,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 1.12.2022 r., C-370/21, DOMUS-SOFTWARE, pkt 27,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 1.12.2022 r., C-419/21, X, pkt 36,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 4.05.2023 r., C-78/22, ALD Automotive, pkt 27,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11.07.2024 r., C-279/23, Skarb Państwa, pkt 27.

[7] *Vide:*
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13.01.2022 r., C-327/20, New Media Development & Hotel Services, pkt 41,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20.10.2022 r., C-585/20, BFF Finance Iberia, pkt 35.

[8] *Vide:*
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., C-199/19, RL, pkt 35,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20.10.2022 r., C-585/20, BFF Finance Iberia, pkt 51.

[9] *Vide:*
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 28.11.2019 r., C-722/18, KROL, pkt 35,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18.11.2020 r., C-299/19, Techbau, pkt 53

33. Odsetki za opóźnienie posiadają trzy funkcje: gwarancyjną (stymulującą, represyjną), odszkodowawczą i waloryzacyjną.
34. Funkcja stymulująca polega na zachęceniu dłużnika do spełnienia świadczenia pieniężnego w terminie, aby ustrzec się przed koniecznością spełnienia dodatkowego świadczenia pieniężnego w postaci odsetek. Natomiast z punktu widzenia wierzyciela odsetki zabezpieczają jego interesy przez to, że umożliwiają mu uzyskanie świadczenia pieniężnego w relatywnie prosty sposób. Wynika to z faktu, że przesłanką uzyskania odsetek ustawowych za opóźnienie zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jest samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, a zatem wierzyciel nie musi udowadniać poniesienia szkody ani winy dłużnika. Funkcja stymulująca (gwarancyjna) ma zatem znaczenie zarówno przed upływem terminu spełnienia świadczenia, jak i po jego upływie. Mianowicie przed terminem spełnienia świadczenia groźba zapłaty odsetek skutecznie zachęca dłużnika do terminowej zapłaty, natomiast już po upływie terminu spełnienia świadczenia prawo do żądania odsetek za opóźnienie stanowi dla wierzyciela swoisty przywilej wobec ogólnych zasad odpowiedzialności odszkodowawczej, ponieważ aby uzyskać odsetki musi on jedynie wykazać fakt opóźnienia dłużnika. W związku z tym w literaturze funkcję gwarancyjną (stymulującą) określa się także jako funkcję represyjną, a odsetki za opóźnienie określa się jako swoistą sankcję cywilną za brak spełnienia świadczenia pieniężnego w terminie.[10]
35. Celem funkcji odszkodowawczej jest zapewnienie wierzycielowi rekompensaty za to, że dłużnik bezprawnie korzysta z jego pieniędzy. W czasie, w którym dłużnik korzysta z pieniędzy wierzyciela, może on przeznaczyć je na konsumpcję, zaspokojenie zobowiązań wobec innych wierzycieli bądź też może je zainwestować z zyskiem, natomiast w tym samym czasie wierzyciel jest pozbawiony tych możliwości. W normalnych warunkach gospodarczych osoba, która chciałaby czasowo korzystać z cudzych pieniędzy, byłaby zmuszona do zaciągnięcia pożyczki i w związku z tym do zapłaty oprocentowania. Odsetki za opóźnienie stanowią zatem dla wierzyciela pewną formę odszkodowania za niedogodności związane z tym, że inna osoba wbrew jego woli korzysta z jego pieniędzy.[11]

[10] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 94-95.
[11] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 95-101.

36. Funkcja waloryzacyjna stanowi podtyp funkcji odszkodowawczej i wiąże się z koniecznością zapewnienia wierzycielowi rekompensaty za utratę wartości pieniądza z upływem czasu. Procesy inflacyjne powodują spadek wartości pieniądza w czasie, co oznacza, że zwrot świadczenia w wysokości nominalnej stanowiłby dla wierzyciela realną stratę.[12]
37. Sąd odsyłający zastanawia się, czy omówione cechy i funkcje odsetek za opóźnienie nie sprzeciwiają się celom dyrektywy 93/13.
38. Jak wcześniej wskazano, celem odsetek za opóźnienie jest m.in. zmotywowanie wierzyciela do terminowej zapłaty oraz zapewnienie wierzycielowi gwarancji terminowego spełnienia świadczenia pieniężnego (funkcja stymulująca). Tymczasem Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 15.06.2023 r. wskazał, że „wykładnia prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy, a tym samym otrzymania wynagrodzenia za korzystanie tego kapitału przez konsumenta, przyczyniłaby się do wyeliminowania odstraszającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez uznanie tej umowy za nieważną. Ponadto skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby byli oni narażeni, w ramach powoływania się na swoje prawa wynikające z tej dyrektywy, na ryzyko konieczności zapłaty takiej rekompensaty. Jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 61 opinii, taka wykładnia groziłaby stworzeniem sytuacji, w których bardziej korzystne dla konsumenta byłoby raczej kontynuowanie wykonania umowy zawierającej nieuczciwy warunek niż skorzystanie z praw, które wywodzi on ze wspomnianej dyrektywy.”[13] Mając to na uwadze należy zauważyć, że możliwe są sytuacje, w których konsument zostałby zniechęcony do dochodzenia roszczeń opartych na zawarciu w umowie kredytu nieuczciwych warunków umownych w obawie przed ewentualnością zapłaty odsetek za opóźnienie w znacznej wysokości. Z drugiej jednak strony Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 15.06.2023 r. kilkukrotnie zwrócił uwagę na przysługujące bankowi prawo do żądania odsetek za opóźnienie (punkty 76, 80, 84 i 85), nie uznając ich za sprzeczne z przepisami dyrektywy 93/13, aczkolwiek pytanie prejudycjalne w tej sprawie nie

[12] *Vide* Marcin Lemkowski, Odsetki… *op. cit.*, s. 101-102.
[13] *Vide* wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15.06.2023 r., C-520/21, Bank M., pkt 78-79.

dotyczyło dopuszczalności odsetek za opóźnienie, lecz wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

39. Odsetki za opóźnienie pełnią także funkcję odszkodowawczą, co polega na tym, że stanowią dla wierzyciela rekompensatę za czasowy brak możliwości korzystania ze swoich pieniędzy. Natomiast Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 15.06.2023 r. wskazał, że „zgodnie z zasadą *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* (powołujący się na własny występek nie będzie wysłuchany) nie można dopuścić ani do tego, by strona czerpała korzyści gospodarcze ze swojego niezgodnego z prawem zachowania, ani do tego, by otrzymała odszkodowanie za niedogodności nim wywołane. W niniejszej sprawie, jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 58 opinii, ewentualne uznanie umowy kredytu hipotecznego za nieważną jest skutkiem stosowania nieuczciwych warunków przez Bank M. W związku z tym nie może on uzyskać odszkodowania za utratę zysku analogicznego do tego, jaki zamierzał osiągnąć ze wspomnianej umowy.”[14] Stanowisko to może wskazywać na niedopuszczalność żądania przez bank jakiejkolwiek rekompensaty (odszkodowania) za niedogodności związane z zawarciem w umowie nieuczciwych warunków umownych. Z drugiej jednak strony w dalszej części przytaczanego orzeczenia Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że „W konsekwencji w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu zawartych w niej nieuczciwych warunków, dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.” [15] Sformułowanie to może sugerować, że Trybunał Sprawiedliwości uznaje za dopuszczalne dochodzenie przez bank odsetek za opóźnienie, natomiast za niedopuszczalne uznaje dochodzenie przez bank rekompensaty wykraczającej poza te odsetki. Jak jednak wcześniej zwrócono uwagę, pytanie prejudycjalne w sprawie C-520/21 nie dotyczyło zgodności odsetek za opóźnienie z przepisami dyrektywy 93/13.

[14] *Vide* wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15.06.2023 r., C-520/21, Bank M., pkt 81-82.
[15] *Vide* wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15.06.2023 r., C-520/21, Bank M., pkt 84.

40. Ostatnią z funkcji odsetek za opóźnienie jest funkcja waloryzacyjna, która polega na zrekompensowaniu wierzycielowi szkody polegającej na utracie wartości nabywczej jego pieniędzy w związku z upływem czasu. Tymczasem Trybunał Sprawiedliwości w postanowieniu z dnia 12.01.2024 r. wskazał, że „dokonywana przez sąd waloryzacja świadczenia odpowiadającego kapitałowi wypłaconemu konsumentowi, taka jak przewidziana w art. 358^1 § 3 kodeksu cywilnego, stanowi rekompensatę, która może zostać przyznana przez sąd ze względu na istotną zmianę siły nabywczej pieniądza po powstaniu danego zobowiązania. Otóż ze względu na sam charakter takiej rekompensaty jej przyznanie oznaczałoby, że prawo przedsiębiorcy wykraczałoby poza zwykłą spłatę kapitału wypłaconego z tytułu wykonania danej umowy kredytu hipotecznego i zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę. W tych okolicznościach na zadane pytanie należy udzielić odpowiedzi, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż w kontekście uznania za nieważną w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję kredytową, a to ze względu na to, że umowa ta zawierała nieuczciwe warunki, bez których nie mogła dalej obowiązywać, przepisy te stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa państwa członkowskiego, zgodnie z którą instytucja ta ma prawo żądać od tego konsumenta, poza zwrotem kwot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia wezwania do zapłaty, rekompensaty polegającej na sądowej waloryzacji świadczenia wypłaconego kapitału w przypadku istotnej zmiany siły nabywczej danego pieniądza po wypłaceniu tego kapitału rzeczonemu konsumentowi.” [16] Z przytoczonego orzeczenia wynika zatem, że przepisy dyrektywy 93/13 sprzeciwiają się możliwości uzyskania przez bank rekompensaty za utratę siły nabywczej pieniędzy wypłaconych na podstawie umowy zawierającej nieuczciwe warunki umowne. Z drugiej jednak strony w orzeczeniu tym Trybunał Sprawiedliwości wspomina o odsetkach ustawowych za opóźnienie (punkty 24 i 25) w kontekście, który wydaje się sugerować ich dopuszczalność. Niemniej jednak również w tym wypadku pytanie prejudycjalne nie dotyczyło zgodności odsetek za opóźnienie z przepisami dyrektywy 93/13.

[16] *Vide* postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12.01.2024 r., C-488/23, Naniowski, pkt 24-25.

41. Powyższe okoliczności uzasadniają pytanie, czy możliwość żądania przez bank odsetek ustawowych za opóźnienie nie sprzeciwia się art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz zasadzie skuteczności.
42. W ocenie sądu odsyłającego należy zwrócić uwagę także na argumenty, które mogą uzasadniać dopuszczalność dochodzenia przez bank odsetek ustawowych za opóźnienie. Jak wcześniej wskazano, instytucja odsetek za opóźnienie jest znana od czasów antycznych, a odsetki te pełnią istotne funkcje w obrocie cywilnoprawnym, w związku z czym wyłączenie lub ograniczenie możliwości dochodzenia tych odsetek mogłoby być sprzeczne z zasadą pewności prawa. Co więcej, w świetle przepisów krajowych i krajowego orzecznictwa konsumenci mogą dochodzić od przedsiębiorców odsetek ustawowych za opóźnienie od wezwania od zapłaty, a takie same zasady obowiązują w relacjach konsument-konsument oraz przedsiębiorca-przedsiębiorca. Natomiast praktyczne pozbawienie przedsiębiorców możliwości dochodzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od konsumentów mogłoby stać w sprzeczności z zasadą równoważności. W końcu zaś ograniczenie (a tym bardziej całkowite wyłączenie) możliwości dochodzenia odsetek za opóźnienie przez bank od kredytobiorcy może godzić w zasadę proporcjonalności, ponieważ nie wydaje się być konieczne dla osiągnięcia celu, jakim jest ochrona konsumentów przed nieuczciwymi warunkami umownymi.
43. **Zawieszenie postępowania przed sądem odsyłającym.**
44. W związku ze zwróceniem się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na niniejsze pytanie prejudycjalne, należało zawiesić postępowanie przez sądem odsyłającym na podstawie art. 177 § 1 pkt 3^1 k.p.c.

sędzia del.

Michał Maj